

Η νέα Ευρωπαϊκή Οδηγία και οι δημιουργοί: Ψηφιακή Πρό(σ)κληση

Μεγάλες ζυμώσεις γίνονται με αφορμή την πολυαναμενόμενη Ευρωπαϊκή Οδηγία για τα πνευματικά δικαιώματα στην Ενιαία Ψηφιακή Αγορά, με τα lobbies των δικαιούχων δικαιωμάτων και των μεγάλων χρηστών να δίνουν την τελική μάχη διαπραγματεύσεων και επιρροής στους Ευρωβουλευτές για τη διαμόρφωση του τελικού κειμένου. Διατάξεις αποσύρονται εν μία νυκτί, τροποποιήσεις πάνε κι έρχονται, πυρετός διαβουλεύσεων, συμμαχίες, προσεταιρισμοί.

Στο πλαίσιο της MIDEM 2018 φέτος παρακολουθήσαμε το Copyright Summit που κάθε χρόνο φιλοξενείται στην Έκθεση, με ομιλητές σημαντικούς παράγοντες της διεθνούς αγοράς. Στο επίκεντρο η συζήτηση για το value gap, τη λεγόμενη μεταφορά αξίας στην ψηφιακή αλυσίδα παραγωγής και διανομής πνευματικών αγαθών, από την οποία ζημιώνονται σοβαρά οι απανταχού δικαιούχοι/δημιουργοί. Συμμετείχαν εκπρόσωποι κορυφαίων οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, εκδοτών μουσικής, δημοσιογράφοι και πολλοί άλλοι άμεσα εμπλεκόμενοι.

Πότε περιμένουμε την Οδηγία αυτή; Με τις πιο αισιόδοξες προβλέψεις μέχρι το τέλος του 2018. Στις αρχές του επόμενου έτους, με μια πιο ρεαλιστική οπτική. Δεν είναι λίγοι, όμως, εκείνοι που θεωρούν ότι η όλη διαδικασία θα μπλοκαριστεί και θα τραβήξει ακόμα περισσότερο...

Τι διακυβεύεται; Το μέλλον των πνευματικών δικαιωμάτων των τραγουδοποιών, των σκηνοθετών, των φωτογράφων, των παραγωγών, των εικαστικών καλλιτεχνών και άλλων δημιουργών στην ψηφιακή εποχή. Μη γελιέστε, όμως. Διακυβεύεται το μέλλον και όλων των συναφών επαγγελματιών στον λεγόμενο κλάδο της Πολιτιστικής και Δημιουργικής Βιομηχανίας. Και είναι πολλά.

Μέχρι στιγμής, μόνο το 10% των παγκοσμίων εσόδων για τους δικαιούχους πνευματικών δικαιωμάτων προέρχεται από τις ψηφιακές υπηρεσίες και σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση της Ernst & Young, οι Πολιτιστικές & Δημιουργικές βιομηχανίες συμμετέχουν σημαντικά στο ΑΕΠ και δημιουργούν νέες θέσεις εργασίες σε όλη την Ευρώπη. Γιατί, όμως, μόνο το 10% των δικαιωμάτων από ψηφιακές υπηρεσίες;

Κάποτε οι ψηφιακοί πάροχοι ήταν τεχνικοί, παθητικοί διαμεσολαβητές και απαλλάσσονταν από την υποχρέωση καταβολής πνευματικών δικαιωμάτων, με βάση τις διατάξεις περί ασυλίας (safe harbor) που ενσωματώθηκαν και στην Ευρωπαϊκή Οδηγία για το Ηλεκτρονικό Εμπόριο. Σήμερα, όμως, έχουν εξελιχθεί σε πανίσχυρα μονοπώλια που κερδίζουν μεγάλα ποσά από τις συνδρομές και τα διαφημιστικά έσοδα και εκμεταλλεύονται τη στρατηγική τους θέση στην αγορά. Δεν μπορούν ακόμα να επικαλούνται αυτές τις παρωχημένες διατάξεις για να αποφεύγουν να αποδίδουν στους δημιουργούς αυτά που δικαιούνται! Και μάλιστα, ορισμένα εξ αυτών, με το πρόσχημα ότι το περιεχόμενό τους το αναρτούν οι ίδιοι οι χρήστες (User Generated Content), ανταγωνίζονται αθέμιτα άλλες υπηρεσίες (streaming ή downloading) -που πληρώνουν για να αποκτήσουν αυτό το πολύτιμο περιεχόμενο-πυρήνα

της δραστηριότητάς τους- χωρίς να είναι πρόθυμα να αποδίδουν τα ανάλογα ποσά στους δημιουργούς/δικαιούχους.

Η ευρωπαϊκή νομοθεσία πρέπει να εκσυγχρονιστεί, να ορίσει με σαφήνεια και να διακρίνει τις κατηγορίες χρηστών, όπως διαμορφώνονται σήμερα στον παγκόσμιο ψηφιακό χάρτη, απαντώντας σε ζωτικής σημασίας ερωτήματα για τους δημιουργούς/δικαιούχους, όπως:

1. Έχουν οι δικαιούχοι στη διάθεσή τους τα απαραίτητα νομικά όπλα για να διαπραγματευτούν αποτελεσματικά με τόσο πανίσχυρους χρήστες για μία δικαιότερη αμοιβή στο ψηφιακό αλισβερίσι;

2. Γιατί οι δικαιούχοι θα πρέπει να μπαίνουν σε μία λογική διαπραγμάτευσης με τους χρήστες 'take-it-or-leave-it', δηλαδή "τόσο θα σε πληρώσω για την άδεια χρήσης του ρεπερτορίου σου. Δέξου του, αλλιώς θα απομονωθείς από τα μεγάλα ψηφιακά κανάλια προώθησης και διανομής»;

3. Μπορούν να αρνηθούν να αδειοδοτήσουν έναν χρήστη εάν εκτιμούν ότι δεν τους συμφέρουν οι όροι, με βάση την υφιστάμενη νομοθεσία; Ή μήπως τελικά σύρονται/εξαναγκάζονται σε αδειοδότηση;...

4. Είναι σωστό να επικρίνονται οι δικαιούχοι ότι προσπαθούν να επιβάλουν λογοκρισία στο διαδίκτυο και περιορίζουν δήθεν τη δημοκρατική του φύση, επειδή προσπαθούν να εξασφαλίσουν τους καλύτερους δυνατούς όρους για τη χρήση του περιεχομένου που εκπροσωπούν;

Οι δημιουργοί δεν πρέπει να αφεθούν στην τύχη τους στην Ενιαία Ψηφιακή Αγορά. Η Ευρώπη προσπαθεί να υπερασπίσει και να προστατέψει την πολιτιστική της κληρονομιά. Η μεταφορά αξίας στην αλυσίδα παραγωγής στο διαδίκτυο (value gap ή transfer of value, όπως λέγεται) θα πρέπει επιτέλους να επιλυθεί προς όφελος των δημιουργών/δικαιούχων που διεκδικούν μία δικαιότερη αμοιβή για τις ψηφιακές χρήσεις των έργων τους. Ας μην ξεχνάμε ότι οι δημιουργοί υπήρχαν πολύ πριν από το διαδίκτυο και θα υπάρχουν και μετά από αυτό. Ακόμα κι αν ο βολεμένος καταναλωτής με έναν 'κλικ' μπορεί να κατεβάσει έναν τεράστιο όγκο δεδομένων μέσα σε μία μέρα.

Η μόνη προτεραιότητά μας δεν μπορεί να είναι η εύκολη πρόσβαση των καταναλωτών στο περιεχόμενο. Σε τι περιεχόμενο; Τι περιεχόμενο θα είναι αυτό όταν αυτό απωλέσει τους πρωταρχικούς δημιουργούς του, την ποιότητα, την ποικιλομορφία, τον πλούτο, τις καταβολές έμπνευσης;... Ο δημιουργός έχει κάθε λόγο να θέλει να διατηρήσει το δικαίωμα εποπτείας και ελέγχου για το πώς διαμοιράζεται ψηφιακά το έργο του από το οποίο επιβιώνει και (συν)διαμορφώνει τους δικούς του όρους δημιουργίας και δράσης!

Στην Ελλάδα παρακολουθούμε αυτές τις κρίσιμες αυτές εξελίξεις σύσσωμοι; Έχουμε οπλίσει γερά την ψυχολογία μας έναντι παρωχημένων πρακτικών διάσπασης και προπαγάνδας, χωρίς να αναμασάμε φοβίες, μνησικακίες και παρασυνθήματα; Η συλλογική διαχείριση θέλει συλλογική λύση τώρα. Κι αυτή υπάρχει και πάλεψε γενναία για να βρεθεί έτοιμη στη νέα εποχή με νέο δυναμικό και σοβαρές προοπτικές. Η πρόσβαση είναι εύκολη: Πλατεία Κοραή 3, μετρό, έξοδος Πανεπιστήμιο. ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ. AUTODIA. Όροφος 2^{ος}.